

Süleyman Demirel Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Y.2006, C.11, S.2 s.207-227.

TÜRKİYE'DE SPOR ÖDÜL YÖNETMELİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

AN EVALUATION OF TURKISH SPORTS AWARDS REGULATIONS

Yrd.Doç.Dr.Mehmet GÖRAL*

ÖZET

Günümüz sporunda başarının ön plana çıkması ile bu alandaki başarılı sporcuların ödüllendirilmeleri de büyük önem kazanmıştır. Bu çalışmada Türk sporu içerisinde geçmişten günümüze kadar yapılan ödüllendirme yöntemleri, ele alınarak sporculara verilen maddi ödüllerin neler olduğu incelenmiştir. "Sporcu ödül yönetmelikleri" de gözden geçirilerek, sporcu başarıya yönlendiren faktörler ile birlikte ödülün sporcu üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yapılan araştırmada sporcuların motive edilmesinde ve devamlılığının sağlanmasında en önemli ve etkili yöntemlerden bir tanesinin ödüllendirme olduğu görülmüştür.

Sporcuların başarılarıyla paralel olarak görülen ödüllendirmenin, spor kavramı içerisinde yerini alması, sporun ilkel biçimde yapıldığı dönemlere kadar dayanmaktadır. Ülkemizde başarılı sporcuların ödüllendirilmesi ile devletin çıkardığı yönetmelikler bu çalışma sırasında incelenmiştir. Türk sporunda ödüllendirme adlı bu çalışmada materyal olarak yazılı belge ve kaynaklar kullanılmıştır,

ABSTRACT

In today's sports by appearance of the achievement in front sight, rewarding the successful sportsmen had been gained great importance. By taking up the rewarding methods that has been carried out upon now in Turkish sports is examined in this study. By looking over the regulations of sportsmanship rewarding, the factors of success in sportsmanship and the effect of the price in his life were researched in this study. in the this research it is seen that the most effective and important method in motivating and supporting the attendance of sportsman is rewarding.

The occurrence of the rewarding is based on primitive ages as an item in sports. The rewarding of the successful sportsmen and the government's regulations has been studied in this study. in this study on "rewarding in Turkish sports" written documents and sources were used as material.

spor ödülleri, motivasyon, devamlılık, yönetmelik
Sports awards, motivation, continuity, regulation

* Dumlupınar Üniversitesi, B.E.S.Y.O./KÜTAHYA

GİRİŞ

Eski çağlardan günümüze kadar spor, değişik amaçlar ve ihtiyaçlarla yapıla gelmiştir. Spor yapmaktaki amaç ve gereksinimler birbirinde çok farklı olsa da ülkeler ve insanlar arasındaki rekabet ortamı önem kazanmış insanları birbirine yaklaştıran ve ülkeler arasında dostluk bağlarını güçlendiren bir araç olmuştur. Belki de spor yapmadaki asıl amaç, toplumsal bir faaliyete katılarak gevşemek veya sadece biraz da eğlenmeye çalışma hayatına daha zinde ve daha istekli olarak dönebilmektir. Ancak günümüzde spor; ülkelerin uluslararası platformda kendilerini en iyi şekilde kanıtlayabilecekleri olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ülke, büyük yarışmalarda en başarılı sporcusuyla kendi ülkesini en iyi şekilde temsil etme çabasındadır. Bu başarıyı elde etmek için bir ülkenin çok büyük yatırımlar yapması gerekmektedir. Bunlar tesis yapımı, yönetici ve antrenör eğitimi ile sporcuya yapılan yardımdır. Bu yatırımlardan en önemlisi sporcuyu motive etme açısından, sporcuya doğrudan yapılan yatırımdır. Doğrudan yapılan yatırımlar sporcunun yetiştirilmesi, çalışma ortamının oluşturulması, beslenmesi eğitiminin sağlanması için onun daha başarılı olması ve başarıdan sonraki dönemde de bu performansını olabildiğince uzun süre koruyabileceği yatırımlardır. Doğrudan yatırımların en iyi göstergesi ise sporcuların ödüllendirilmesi olduğu söylenebilir.

Ödüllendirme, uygulanan motivasyon teknikleri içerisinde en etkililerinden birisi olup, dünyanın bir çok ülkesinde sporcuların performanslarını artırmak ve bunu uzun süre korumalarını sağlamak amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda ülkemizdeki sporcuların yönlendirilmesinde de ödüllendirme konusuna ağırlık verilmekte, çıkarılan yönetmeliklerle sporcuların ödüllendirilmesinde; Olimpiyat Oyunları, Dünya ve Avrupa Şampiyonaları, Akdeniz ve İslam ülkeleri Spor Oyunları ve Dünya Üniversiteler ve Liseler arası yarışmalar vb. elde edilen başarılar kıstas alınmaya başlanmıştır.

Sporcunun, sadece ödülü düşünerek yarışması spor etiği açısından yanlış bir davranış olacaktır. Bu bakımdan sporcu, spor ahlaki çerçevesinde mücadele etmeyi öğrenmeli ödülün bir amaç değil sadece başarıya giden yolda bir araç olduğunu unutmamalıdır. Sporcuya verilecek ödüller onun ihtiyaçları doğrultusunda tespit edilmeli ve sporcu için bir anlam ifade etmelidir.

1.1 Ödül Kavramının Tanımı ve Uygulamaları

Ödül veya diğer bir deyişle ödüllendirme olumlu görülen davranışlar sonucunda düşünülmelidir. Ödül “iş görenin işini beklenenden daha iyi yapmasına karşılık olarak ona ödenen özendiricidir. Özendirici kavramının kapsamına işi yapana haz vermek, ihtiyaçlarını karşılamak bir beklentisini doyurmak demektir. Başka bir ifade ile herhangi bir alandaki başarıya verilen değerlendireci armağandır.”²

Ödül “herhangi bir eylem ya da öğrenimin başarı ile sonuçlanması üzerine verilen doyurucu ve mutlu kılan bir uyarandır. Kişiye bekleneni

² İbrahim Ethem Başaran, **Eğitim Yöntemleri**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1993, s.57

vermek ve olumlu gelişmesini değerlendirmektir'.³

Pedagojik anlayışa göre ödül “herhangi bir hizmetin veya yararlılığın karşılığı olan hediye değil, davranışın karşılığıdır”⁴

Ödül doyum duygusunu uyandıran ya da verildiği zaman bir davranışı ortaya çıkma ihtimalini arttıran uyarı olarak ifade edilir. Ödül verilmesine ve alınmasına ödüllendirme denilebilir. Ödülün davranış pekiştirmede oldukça etkili bir yöntem olduğu bilinmektedir. Ancak verilecek ödülün bireyin kişiliğine uygun olması gerekmektedir. Verilecek ödül kişinin ihtiyaç duyduğu nitelikte olursa etkisi o ölçüde uzun vadeli olmaktadır.

1.2 Ödüllendirme Biçimleri

Davranışlara etkisi bakımından dikkate alındığında ödül, maddi ve manevi ödüller olarak iki şekilde ele alınmaktadır.⁵

1.2.1 Maddi Ödül

Maddi ödül denildiği zaman aklımıza ilk gelen nakit, altın, konut, araba çeşitli eşya ve gıda maddeleri gibi değerlerini bir para birimi ile belirtebildiğimiz özendiriciler olmaktadır. Bu itibarla maddi ödüllere elle tutulur gözle görülür eşyalar da denilebilmektedir. Maddi ödüller her insanın bu konuya bakış açısına göre değişiklikler gösterir. Kimisi için çok değerli olan maddi ödül, bir diğeri için fazla bir anlam ifade etmeyebilir. Bu bakımdan maddi bir ödülün kişiye olumlu yönde bir etkisi isteniyorsa seçilen ödül kişinin ilgi duyduğu ve bir ihtiyacını karşılayacak türden olmalıdır.

Birey üzerinde olumlu etki yapması bakımından maddi ödül verilirken bazı hususların dikkate alınması gerekmektedir. Bu hususların dikkate alınması aynı zamanda istenilen verimin elde edilmesi açısından oldukça önemlidir. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- Verilen ödül birey açısından bir değer taşımalıdır.
- Maddi ödüle sık sık başvuruluyorsa cinsi değişmelidir.
- Maddi ödül istenilen davranışın ve elde edilen başarının mahiyetine uygun olmalıdır, erken doyuma karşı dikkatli olunmalıdır.
- Eğer maddi bir ödül için söz verilmiş ise, geciktirmeden hemen verilmelidir. Bu daha sonraki yatırımlar için oldukça önemlidir.
- Maddi ödülün uygulama sahası bir grubu teşkil ediyorsa dağılımın adaletli olması, grup huzurunun sağlanmasına yardımcı olacaktır.⁶

³ **Felsefe Ansiklopedisi**, Remzi Kitabevi, Cilt. 5, İstanbul, 1991, s. 9

⁴ H.A. Aynına, **Okulda Disiplin**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1970, s. 109

⁵ Doğan Cüceloğlu, **İnsan ve Davranışı**, Remzi Kitabevi, dördüncü baskı, İstanbul, 1979, s.583

⁶ CARIER CARRIERC. H, OZOUF, **R. Yaşanmış Pedagoji**, Çev. Nihat Yüzbaşıoğulan M.E. Basımevi 1972 s. 106

1.2.2 Manevi Ödül

Kişilerin verimini artırmada manevi ödüllerin büyük bir önemi vardır. Manevi ödüllendirme kişilerin yaptığı işlerin değerlerini onlara söz ve davranışlarla belirtmektedir. En çok kullanılan manevi ödüllendirmeler beğenme, övme, hareketlerini takdir etme, iftihar etme, eğitimle iyi not verme iyilerin grubunda yer verme gibi bireyi diğer insanların yanında yücelten söz ve davranışlardır.

Maddi özendiriciler için geçerli olan her şey manevi sözlü özendiriciler içinde geçerlidir. Özellikle manevi ödül kullanılırken şu unsurlara dikkat etmek gereklidir:

- Bireyin kişiliğine saygı gösterilmelidir.
- Ödül yerine geçecek söz veya davranış bireyin inanç sistemine uygun olmalıdır.
- Sıklıkla kullanılmamalıdır.
- Eğer aynı davranış veya söz sıkça kullanılırsa bireyde bir gevşeme ve davranışa karşı bir laubalilik söz konusu olabilecektir.⁷
- Manevi ödüllerin etkili olması maddi ödüllerde olduğu gibi kişilerin taşıdığı karakteristik özelliklere göre farklılıklar gösterir. Bazıları için çok anlam ifade eden değer verme, yüceltme gibi manevi ödüller, bazıları için önem taşımayabilir. Örneğin bir futbolcunun antrenörü tarafından takdir edilmesi çok önemli iken bir başkası için aynı şeyler söylenmeyebilir.⁸

1.3 Ödülün Motive Edici Etkisi

Ödüllendirmeyi geniş olarak anlattıktan sonra, motivasyon üzerindeki etkisine değinmemiz gerekmektedir. Fakat bunu yapmadan önce motivasyonu açıklamak doğru olacaktır. Sözlük anlamı ile motivasyon latince "motivus" yada "movare" sözcüklerine dayanmaktadır, "hareket ettirici" anlamına gelen bu sözlük anlamının ötesinde motivasyon, bireyin genel aktivasyon düzeyine yönelik, ihtiyaç ve dürtü kavramı ile yakından ilişkisi olan daha geniş bir kavramdır.⁹

Herhangi bir eylemin ilk belirleyicisi ihtiyaçlardır. Hangi gelişmişlik düzeyinde olursa olsun, organizmada bir yoksunluğun bulunması, giderek canlıyı harekete zorlayacaktır. Motiv daha çok eylemin yönü ve gidişyle ilgilidir. İhtiyaç ise organizmayı eyleme götüren yada götürmeyen, organizmada beliren fizyolojik ve psikolojik bir eksikliklerdir. Dürtü ve motiv,

⁷ Tennur Yerlisu, **Amatör Sporda Başarılı Sporcuların Ödüllendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1993, s. 26

⁸ İbrahim Ethem Başaran, **Eğitim Yöntemleri**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1993, s. 58

⁹ S. Ctabaydar, **İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi**, Altın Kitabevi Yayınları, 1983 s.95

bireyin genel motivasyon düzeyine dayanan özel bir eylem biçimine ilk hızı veren ilk başlangıcı yaptıran faktördür. Bir anlamda organizmayı bazı davranışlara yönelten motivler, değişik ihtiyaçlardan doğmaktadır. Ödüllendirilerek motivasyon en sık kullanılan ve en etkili güdüleme şeklidir. Sporcuya vaat edilen ya da verilen ödüllerin sporcunun ihtiyaçlarını karşılayabilmesidir. Sporcuların psikolojik ve sosyal hatta fizyolojik ihtiyaçlarının bilinmesi bu açıdan önemlidir.¹⁰

2. SPORDA ÖDÜL KAVRAMI

2.1 Sporda Ödüllendirmenin Tanımı ve İşlevi

Ödüllendirmenin genel olarak ne olduğunu öğrendikten sonra sporda ödüllendirmeye değinmekte yarar vardır. Anayasamızın 59. maddesinde "devlet başarılı sporcularını korur". Anayasamızın bu maddesinden yola çıkarak T.C. devletinde başarılı sporcu antrenör teknik direktör ve kulüpleri ödüllendirmek için değişik zamanlarda ve her seferinde yerinden daha farklı ve değişik ödül yönetmelikleri çıkarılmıştır. Bu yönetmelikleri daha sonraki bölümlerde ele alacağız. Bunları yapmadan önce sporda ödüllendirmenin nasıl olduğunu ifade etmemiz gerekmektedir. Ödül yönetmeliklerinde ödül kavramı şu şekilde ifade edilmiştir.

Başarılı sporcuya ve kulübüne, milli takım antrenörlerine verilecek madalya, başarı belgesi, plaket, kupa, konut, otomobil ve cumhuriyet altını veya T.L. Bunun dışında olimpiyatlarda dağıtılacak ödüllerde, amatörlük ruhu içinde kalacak madalya ve diplomalardır. Ferdi klasmanda ilk üçe giren sporculara birer madalya ve diploma diğer sporculara ise sadece diploma verilir. Dağıtılan madalyalar altın ve gümüş kaplamadır. Pek fazla maddi değeri yoktur. Oyunlarda görevli hakemler ve resmi görevliler ile bütün ülkelerin olimpiyat ekiplerinin resmi görevlilerine birer hatıra diploması ve madalyası verilir. Diğer yandan şampiyon sporcular için en büyük ödüllerden birisi de adlarını olimpiyat oyunlarının yapıldığı stat duvarlarına kazınarak ebedileşmesidir.¹¹

2.2 Sporda Ödüllendirme Biçimleri:

Sportif etkinlikler sonucunda başarılı görülen sporcuların ödüllendirilmede iki şekilde olmaktadır. Bunlar maddî ve manevi özendiricilerdir.

2.2.1. Sporda Maddî Ödüllendirme

Maddî özendiriciler dendiği zaman nakit, altın, konut, eşya v.b. şeyler gelmektedir. Zaten ödül yönetmeliklerinde ödülün tanımı da bu doğrultuda yapılmıştır.

Maddî olarak ortaya konulan özendiricilerin bireyin performansını artırıcı bir etki yaptığı bilinmektedir. Spor dünyasında sıklıkla kullanılan

¹⁰ Ergun Başer, **Uygulamalı Spor Psikolojisi**, BSY Yayınları, Ankara, 1985, s.60

¹¹ Suat Karaküçük, **Olimpiyat Oyunları**, Milli Eğitim ve Spor Bakanlığı Yayını, 1989,s.44

maddi özendiricilerin sporcuların performansını artırması bakımından çok yararlı okluğu belirlenmiştir. Fakat bu konuda şu nokta hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Bu konuda sporcuların ihtiyaçlarını karşılamaya ilişkin önceden hazırlanan hedeflerin bilinmesi gerekliliğidir. Bunun yanı sıra sporcunun beklediği özendirici de dikkate alınmalıdır. Bu nedenle özendirilmesi için bir kısım kurallar vardır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

Verilen özendiricin bir değeri olmalıdır. Sporcu açısından değer taşımayan ve beklentisine cevap vermeyen özendiriciler performans üzerinde olumlu etki yapmaz hatta kimi zamanda sporcunun beklentisine cevap vermediği için performansta düşmeye neden olur.

Maddi özendiriciler eğer sık sık kullanılıyor ise her defasında artırılmalıdır. Bu her başarının ardından daha fazla nakit verilmesi anlamında kullanılmıştır. Şu anlamı ifade eder, sporcuya bugünkü başarısından dolayı 5 cumhuriyet altını verilmişse, ardından gelen başarısına yine bu beş cumhuriyet altını değerinde bir başka maddi özendirici verilmelidir. Böylelikle sporcunun doyuma ulaşması engellenmiş olur.

Sporcunun çok sık ve beklentisinin üzerinde özendirici verilerek doyuma ulaştırılması ve ödüle karşı bir kısım tepkilerin oluşmasına neden olur. Spor psikolojisinde bir rahatsızlık belirtisi olarak kabul edilen "Fat-Cat" (Şişman Kedi) sendromu adlı bir olgudur. Söz verilen özendirici de sporcuya hemen verilmelidir. Bilindiği gibi "davranışta ekol pekiştiricileri" konusunda yapılan çalışmalarda, anında verilen pekiştiricilerin performansta artmaya neden olduğunu kanıtlamıştır.

2.2.2 Sporda Manevi (Sözlü) Ödüllendirme

Maddi ödüller (özendiriciler) yardımı, sporcunun motivasyonu kolaylığına karşın manevi özendiriciler yardımı ile motivasyonun zor ve sakıncalı olan yanları vardır. Ama yerinde ve iyi kullanımı ise performans artışına neden olabilmektedir. Fakat tersi durumlara da ise performans düşmektedir. Maddi özendiriciler için geçerli olan manevi-sözlü özendiriciler içinde geçerlidir. Özellikle manevi özendiriciler kullanılırken uyulması gereken üç önemli kural vardır. Bunlar,

- Sporcunun inanç sistemini sarsmamalı,
- Sporcunun kişiliğine olan saygı unutulmamalı,
- Sıklıkla kullanılmamalı.

Sözlü olarak sadece özendirici kullanmak sporcunun performansında etkili olmaktadır. Sporcuyla övmek yada yermek ve bunu gerekli olan yerlerde yapmak sporcunun performansını artırmaktadır. Sözlü uyarıcılar aracılığıyla sporcunun performansını artırmaya çalışmak oldukça eski ve yararlı bir teknik olarak kabul edilmektedir. Sözlü uyarıcılarda sporcuyla özellikle özendirip, teşvik ettiren bir yaklaşımın benimsenmesiyle etkili olabilmektedir. Ama bu tür bir teknik seçildiğinde antrenör veya motivasyonu üstlenen bireyin o spor dallının özelliğini çok iyi bilen ve şampiyonluğu tatmış bir kişi olması yararlı olacaktır. Sporcuyla adeta dost

ortamında sohbet eder gibi bir atmosfer yaratılıp, sporcunun, daha antrenörün ağzından sözlerin dökülmeden, sporcunun bu sözleri kendisinin söylenmesidir. İşte böyle bir ortama yaratılan motivasyon tekniği sporcuyu optimum bir gerginliğe ulaştıracak ve hedefe motive edecektir.¹²

3. TÜRK SPOR TARİHİ İÇİNDE SPORDA ÖDÜLENDİRME

3.1 Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadar Olan Dönemde Sporda Ödüllendirme

Tanzimat'ın ilan edildiği 1839'da Osmanlı ülkesinde spor henüz genel kavramından uzaktı. Sadece Osmanlı ülkesinin köyleri ve kasabalarında güreş, at ve ok atma yarışları düzenlenirdi. Tanzimatın II. Mahmut tarafından ilanı, diğer sosyal yaşantıda olduğu gibi, spor üzerinde de olumlu etkiler yarattı. Meydan'ı Kemal Keşani adı verilen ok meydanlarında yarışlar düzenlenirken, Türk okçuluğu ikinci ve son altın devrini yaşadı. Ayrıca II. Mahmut zamanında okçular ve pehlivanların adını taşıyan tesisler önem kazanmış, düzenli ve disiplinli bir şekilde bu sporların yapılması sağlanmıştır. Güreşlerde Rumeli'de yağlı, Anadolu'da karakucak güreşleri yapılmaktaydı. Sultan Abdülaziz güreşe olan merakından dolayı iyi ve kaliteli güreşçileri himaye etmiş, buda Türk güreşinin en büyük pehlivanlarının o dönemde yetişip ortaya çıkmalarına neden olmuştur.

Tanzimat'ın ilanından sonraki 40 yıllık dönemde Osmanlı ülkesinde görülen spor faaliyetleri genel olarak bu şekilde devam etmiştir, ancak modern spor anlayışı ve uygulanışı 1870 yıllarından itibaren kendini göstermeye başlamıştır. Böylece Tanzimat döneminin batıcılığının, Osmanlı'nın yerleşik sosyal yapısına getirdiği değişikliklerin etkisi spor alanında da gözükmüş ve spor alanında eski ile hiç ilgisi olmayan yeni yapılar ortaya çıkarmıştır.¹³

Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar olan dönemde ödüllendirmeye ilişkin sadece sarayda güreşçilerin himaye altına alınması görülmektedir. Bunun dışında Harp Okullarında sporcuların kazandıkları yarışmalardan sonra birkaç günlüğüne izin verilmesi ödüllendirme örneklerindedir. Bunlara karşın Tanzimat Döneminde oluşan yeni düşünce yapısına karşı sporun bir kurum mahiyetine kavuşmamasından dolayı ödüllendirme sadece yukarıda gösterilen örneklerde kalmıştır.

3.2 Ülkemizde Cumhuriyetin İlanından 1978'e Kadar Olan Dönemde Amatör Sporun Durumu ve Ödüllendirme

1923-1936 dönemini içine alan yıllarda, gönüllü seçimlik Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı, Türkiye'deki spor yönetiminin ilk Örgütlü yapısını oluşturur. Bu cemiyet Türkiye'nin ilk kez uluslararası spor alanına çıkmasına neden olmuştur. Uluslararası yarışlar ilk kez bu dönemde gerçekleşmiştir. 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Başkanlığına bağlı olarak

¹² Ergim Başer, **Uygulamalı Spor Psikolojisi**, BSY Yayınları, Ankara, 1985, s.78-79

¹³ C. Atabeyoğlu, **Türkiye Ansiklopedisi**, 'Tanzimat Dönemi', Cilt 6, s.1474

kurulmuştur.¹⁴

1939-1945 döneminde doğrudan devlet yönetimine bağlı olarak spor yapına, tüm vatandaşlar için Beden Eğitimi ve Spor Kulüplerine girme mükellefiyetini beraberinde getirmiştir. 1946'da kitle sporları ve mücadele sporları giderek ortadan kalkmış 1964 yılında da Anayasa Mahkemesi kararı ile bu uygulamaya bütünü ile son verilmiş ve böylece tüm yurttaşların spor yapma mükellefiyeti ortadan kaldırılmıştır. Türk sporunun temelini oluşturan beden eğitimi ve spor uzmanlarının ilk tohumları Ankara'da kurulan Gazi Beden Terbiyesi Enstitüsünde atılmıştır. Bu arada "Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı" Türk sporunun ilk ciddi örgütü olarak 31 Temmuz 1922 günü faaliyete geçmiştir. 1923 yılında cemiyet başkanı Ali Sami Yen tarafından verilen dilekçe üzerine Bakanlar Kurulunda bu derneğin kamu yararına hizmet veren bir dernek olduğu ve devlet tarafından desteklenmesi gerektiği karara bağlanmıştır. Bu dönemden sonra hükümet tarafından spor için bütçeye ödenek konulmuş ve Türkiye ilk kez 1924 Paris Olimpiyatlarında bu vesile ile temsil edilmiştir. Bu dönemden 1936 yılına kadar spor, Türkiye İdman Cemiyetleri tarafından yürütülmüştür. 1939 yılında Beden Terbiyesi Kanunu ile Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin Başkanlık görevi Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Bu kurum ile tam anlamıyla devlet desteği ile yürütülmüştür. Bu dönemde yurt dışı müsabakalarında başarılı olan sporcuların ödüllendirilmesi zengin kişilerin ve bu sporcuların yetiştirmiş oldukları yörelerdeki insanların ortak yardımları ile gerçekleştirilmiştir. İlk olarak bu konuda devlet desteği 1946 Londra Olimpiyatlarında şampiyonluk kazanan sporculara maddi yardım ve konut verme şeklinde gerçekleşmiştir. Fakat bu ödüllendirme o zamanın Olimpiyat Komitesi Başkanı Burhan Felek tarafından, sporcuların amatörlüğünü zedelediği görüşüyle geri alınmış ve bu durum spor teşkilatında karışıklıklara neden olmuştur. Milli Eğitim Bakanı tarafından TUMOK dağıtılarak yenisi kurulmuş bu seferde bu olay sporcuların Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından oyunlara alınmama durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu olaydan sonra Bağımsız Milli Olimpiyat Komitesi kuruluncaya kadar uluslar arası alanda olimpiyatlara katılma açısından zor anlar yaşanmıştır. Ödüllendirme açısından amatörlük kavramının tartışılması bu dönemde devlet tarafından yapılacak yardımlara bir yönetmelik biçiminde düzenlenmesine engel olmuştur.¹⁵

3.3 Ülkemizde Ödül ile İlgili Çıkarılan Son Yönetmeliklerin İncelenmesi

3.3.1 Devletin Ödül ile İlgili Çıkarılan İlk Yönetmelik

Ödüllendirme ile ilgili ilk yönetmelik 15 Mayıs 1978 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmeliğin esas amacı resmi yarışmalarda üstün derece elde eden yada ulusal ve uluslararası yarışmalarda sportif başarı sağlayan sporcuların bu nitelikleri sürdürebilmeleri amacı ile gerekli antrenman ihtiyaçlarını ülke sporunun uluslararası alanda yüksek düzeyde

¹⁴ Kurthan Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, İstanbul, 1985, s.41

¹⁵ Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, **Olimpik Hareket**, İstanbul, 1988. s.23

temsil edilmesine katkıda bulunmak için sporcuların kurs, kamp, yol ve ek gıda ile sağlık giderlerini karşılamaktadır.¹⁶

Bu yönetmelikten sadece atletizm, halter, bisiklet, jimnastik, boks, masa tenisi, eskrim, kayak, judo, basketbol voleybol, hentbol ve futbol branşlarında yararlanılabiliyordu. Amacından da anlaşıldığı gibi bu yönetmelik sadece sporcuların antrenman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yöneliktir. Yani günümüzde uygulanan farklı bir uygulamaya sahiptir.

Olimpiyatlarda Dünya şampiyonalarında, bireysel ve takım yarışmalarında birinciden altıncıya kadar sıralamaya girenler, Avrupa şampiyonalarında bireysel ve takım yarışlarında ilk üçe girenler, Akdeniz ve Balkan oyunlarında da her disipline birden çok bireysel yarışmacının katıldığı spor dallarında birinciler, yurt içinde ve yurt dışında yapılan bütün resmi yarışmalarda üstün derece elde edenler ve ulusal yarışmalarda yılda bir kez Türkiye bireysel şampiyonasında ilk ikiye girenler yapmış oldukları dereceye göre belirlenen yıllar içerisinde harcırah yasaının belirlediği miktarda nakit alabiliyorlardı.

Bunun yanında bu hakka sahip olan sporculara ödeme yapıldığı süre içinde yarışma ve antrenman sırasında olabilecek kaza ve sakatlık durumlarında tedavileri "Türk Sporunun Geliştirilmesi" ödeneğinden karşılanıyordu. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü İle Maliye Bakanlığının ortaklaşa hazırladıkları bu yönetmelikle 700 üzerinde sporcuya her ay günlük antrenmanlar giderlerini karşılayacak düzeyde düzenli olarak maaş ödenmiştir. Daha sonraları yönetmelik için gerekli ödenek koyulmadığından ve olay önemsenmediğinden sporcular mahkeme kapılarına gitmek zorunda kalmışlardır.

3.3.2 Ödül ile İlgili Çıkarılan İkinci Yönetmelik

İlk yönetmelikteki aksaklıklar nedeni ile bu yönetmelik geçerliliğini kaybetmiş ve böylece yeni bir yönetmeliğin çıkarılması ihtiyacı üzerine 20 Ağustos 1981 tarihinde yeni bir yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte antrenman ihtiyaçları karşılanması maddesi kaldırılmıştır.¹⁷

Böylece yurt içindeki yarışmalarda derece alan sporcular sadece başarı belgesi, rozet, plaket ve madalya ile ödüllendirilmeye hak kazanmışlardır. Uluslararası yarışmalar için ise; "Uluslararası yarışmalarda derece alan kişi ve takımlara verilecek ödüller Bakanlıkça ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne her defasında uluslararası teamül ve geleneklere uyularak tespit edilir". Maddesine istinaden Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Spor-Toto gelirlerini Emlak Bankasına devretmesi nedeniyle, 1981 yılında yapmış olduğu bir protokol gereğince olimpiyatlar, Dünya ve Avrupa Şampiyonasında birinci olan sporcular, Emlak Bankası tarafından inşa edilen sosyal konutlardan birine bu yollardan mümkün olmaz

¹⁶ G.S.B.B.T.G.M, **Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Türk Sporunun Geliştirilmesi**, 15 Mayıs 1978 Tarih ve 162088 sayılı Resmi Gazete, s.48

¹⁷ G.S.B.B.T.G.M, **Teşkilat ve Görevleri Hakkında**, Yürütme ve İdare Bölümü, **'Ödül Yönetmeliği Bölümü'**, 20 Ağustos 1981 tarih ve 17434 sayılı R.G., s. 11

ise ödülün verildiği tarihte mezkûr bankanın inşa ettiği konutların rayiç bedelini geçmemek üzere başka yer, kurum ve şahıslardan temin edilecek bir konutla ödüllendirilmeye hak kazanmışlardır. Fakat bu ödüllendirme sadece bir defaya mahsustur. Böylece 1948 Olimpiyatlarındaki başarılarından dolayı konut ile ödüllendirilen sporcuların, amatörlük ruhuna ters düştüğü için bu konutları iade etmeleri ve bundan dolayı doğan aksaklıklar göz önünde bulundurularak, böyle bir problemin tekrarlanmaması için sporculara başarıları karşılığında konut verilmesi yasalara bağlanmıştır. Fakat Türk sporunun kalkındırılması ve motivasyon tekniklerinden biri olan ödüllendirmenin sadece tek bir çeşit yönünde olumlu olması açısından yetersiz kalan bu yönetmelikte daha değişik ve geliştirilmiş bir yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile kaldırılmıştır.

3.3.3 Ödül ile İlgili Çıkarılan Üçüncü Yönetmelik

12 Aralık 1987 tarihinde kabul edilen bu yönetmelik bundan öncekinden çok daha detaylı geliştirilmiş şekildedir. Bu yönetmeliğin amacı, yurt içinde ve yurt dışında yapılan spor müsabakalarında başarılı olan sporcular ile bunların çalıştırıcılarına (yabancı uyruklular hariç) ayni ve nakdi yardım yapılması ve ödül verilmesidir.¹⁸

Ödül olarak konutun yanında, ev eşyası, cumhuriyet altını, yerli binek otomobil ve nakdi yardım verilmesi kararı alınmıştır. Bir sporcunun yetiştirilmesi ve yurt içindeki veya yurt dışındaki yarışmalarda derece almasında antrenörün büyük payı vardır. Bunlar göz önünde bulundurularak müsabakadan bir yıl önce çalıştıranlara, başarılı sporcuların aldığı en yüksek ödülün 1/2 'si müsabaka tarihinden önce geriye doğru iki ile dört yıl içinde, en az bir yıl çalıştıranlara başarılı sporcuların aldığı en yüksek ödülün 1/4 'ü nakit olarak verilmesi kararlaştırılmıştır. Bunun dışında ferdi sporcu veya takımı sadece müsabakalara götüren antrenör veya teknik direktörlere sporcunun aldığı en yüksek ödülün 1/4 'ü nakit olarak verilmesi maddesi de yer almıştır.

3.3.4 Ödül ile İlgili Çıkarılan Dördüncü Yönetmelik

Zamanla, 12 Aralık 1987 tarihinde çıkan yönetmelikte bazı aksaklıklar ve eksiklikler meydana gelmesi nedeniyle, spor teşkilatındaki bu ödül yönetmelikleri ile ilgili görevli kişiler tekrar yeni bir ödül yönetmeliği çıkarma gereğini duymuşlardır. Böylelikle Aralık 1990 tarihinde yeni bir yönetmelik çıkarılmıştır.¹⁹

Diğer yönetmelikte yer almayan Uluslararası Turnuvalar ile Dünya Avrupa kupalarında derece alan sporcular bu yönetmelikle ödül almaya hak kazanmışlardır. Ayrıca bu yönetmelikle, daha öncelerin de belirtilmiş olan , ferdi müsabakalarda (tur atlama dışında en az iki müsabaka kazanmak

¹⁸ G.S.B.B.T.G.M, Yürütme Ve İdare Bölümü "Başarılı Sporculara Ve Çalıştırıcılarına Ayni Ve Nakdi Yardım Yapılmamasına Ve Ödül Verilmesine Dair Yönetmelik", 12 Aralık 1987 Tarih Ve 19662 Sayılı Resmi Gazete, S.5

¹⁹ T.C. Başbakanlık G.S.G.M Ödül Yönetmeliği, Başarılı Sporculara ve Bunların Kulüpleri ile Millî Takım Teknik Direktör ve Antrenörlerine Ayni ve Nakdi Yardım Yapılmasına ve Ödül Verilmesine Dair Yönetmelik, 6 Aralık 1990 ve 20717 sayılı Resmi Gazete, s.3

kaydıyla) beş müsabıkın grup veya takım müsabakalarında en az beş takımın iştirak etmesi zorunluluğu getirilmiştir.

İlave edilen başka bir madde ise sporcuların bağlı oldukları kulüplerin de ödüllendirilmesidir. Kulüplerin bundan yararlanabilmeleri için, başarılı sporcunun müsabaka öncesi en az bir yıl içerisinde bir kulübe bağlı olması gerekliliği getirilmiştir. Bunun dışında antrenörlerin çalışma sürelerinde de değişiklikler yapılmıştır. Bundan önceki antrenörlerin yönetmelikte, müsabakadan önce geriye doğru 2 ile 4 yıl içinde, en az bir yıl çalıştırma zorunluluğu olan süre 1 yıla indirilmiştir. Bunun başlıca nedeni ise sporcuları geriye doğru 1 yıl çalıştıran ve geriye dönük son 4 yıl çalıştıran antrenörlerin tespitinde zorluk çekilmesi ve sporcuların antrenörlerini beyan ederken sahte antrenörler göstererek yanlış şekilde yetkilileri yönlendirmeleridir.

Olimpiyatlarda gösteri sporu olarak yer alan spor branşları konusunda da açıklık getirilmiştir. Bu yönetmelikteki en büyük değişiklik “sporculara verilmekte olan aylık yardımın dışındaki ödüller Olimpiyat dışında bir defa verilir” hükmünü içeren 19. maddenin getirilmesidir ki bu madde daha sonra büyük tartışmalara neden olmuştur.

3.3.5 Devletin Ödül ile İlgili Çıkardığı Beşinci Yönetmelik

6 Aralık 1990 da çıkan ödül yönetmeliğinin zamanla geçerliliğini kaybetmesi üzerine, 4 Ocak 1993 tarihinde yeni bir ödül yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu yönetmelikte şu değişiklikler yapılmıştır:²⁰

Balkan Şampiyonası, Liseler Arası Dünya Şampiyonası, Uluslararası Kupalar ve Avrupa ile Dünya Kupalarında alınan başarılar Ödüllendirme dışı kalmıştır. Ancak sporcuların, Milli Takım Teknik Direktörlerinin ve Antrenörlerinin, yukarıda belirtilen ve ödül almaya hak kazanmış yarışmalar sınıfına girmeyen bu Uluslararası Yarışmalardaki başarıları nedeniyle ödüllendirilmeleri, ilgili federasyonun yönetim kurulunun kararı, Genel Müdürün teklifi ve Bakanın onayı ile mümkün kılınmıştır. Bundan böyle sadece Olimpiyat Oyunları, Dünya ve Avrupa Şampiyonaları ile Akdeniz ve İslam Ülkeleri Oyunları ve Dünya Üniversite Oyunlarında derece alan sporcular ödül alabilmektedir. Fakat bununla birlikte Akdeniz, Dünya Üniversite ve İslam Ülkeleri Spor oyunlarında başarılı olan ferdi ve takım sporcularının ödül alabilmeleri için en az yedi ülkenin ilgili branşta katılması zorunluluğu getirilmiştir.

Önemli bir değişiklik ise; Milli Takım Antrenörleri ve Teknik Direktörleri dışında sporcuyla yarışmalara hazırlayan antrenörlerin ödül dışı bırakılmasıdır. Sporcuların elde ettiği başarıların hepsini Milli Takım Antrenörlerinin ve Teknik Direktörlerinin başarısı olarak kabul etmek, diğer antrenörlerin verimliliğini düşürecek, bunun sonucu olarak ta alt yapıya hizmet veren antrenörlerin hizmet anlayışı değişecektir.

²⁰ G.S.G.M.. Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun Ödül Yönetmeliği Bölümü, 4 Ocak 1993 ve 21455 Sayılı Resmi Gazete, s. 1-7

Olimpiyatlarda, Avrupa ve Dünya Şampiyonasında Akdeniz, Dünya Üniversite ve İslam Ülkeleri Spor Oyunlarında derece alan sporcuların başarılarından dolayı almış oldukları cumhuriyet altınlarının sayısı artırılmıştır fakat bunun ile birlikte daha önceki Avrupa Şampiyonalarında birinci olan sporculara ödül olarak verilen konut yerine artık yerli binek otomobil verilmesi kararlaştırılmıştır.

Ödülün azaltılmış olması ile sporcuların motivasyonlarının olumsuz yönde etkilenebileceği düşünülmelidir. Bu yönetmelikte en büyük gelişme sporculara verilmekte olan aylık yardımın dışındaki ödüller olimpiyat dışında bir kere verilir hükmünün kaldırılmış olmasıdır.²¹

3.4 Ödül İle İlgili Çıkarılan Son Yönetmelik

"Gençlik ve Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesine Dair yönetmelik" 13.12.2000 tarihli ve 24259 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3.4.1 Sporcuya Ödül Verilecek Durumlar

3.4.1.1. Uluslararası müsabakalarda verilecek ödüller

A-) Olimpiyat oyunlarında ferdi veya takımı müsabakalarında derece alan sporculardan;

- Birinci olanlara 750 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- İkinci olanlara 600 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- Üçüncü olanlara 450 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,

B-) Dünya şampiyonalarında ferdi veya takım müsabakalarında derece alan sporculardan;

- Birinci olanlara 600 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- İkinci olanlara 450 adet cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- Üçüncü olanlara 300 adet cumhuriyet altını veya karşılığı TL, Olimpiyat veya Dünya rekoru kırarak şampiyon olan sporculara ilave olarak 50 Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk lirası daha verilir.

C-) Avrupa şampiyonalarında ferdi veya takım müsabakalarında derece alan sporculardan

- Birinci olanlara 450 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- İkinci olanlara 300 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- Üçüncü olanlara 150 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,

Ferdi olarak yarışları ve elde edilen derecelerin toplamı sonucu takım değerlendirilmesi yapılan müsabakalarda dereceye giren takımında yer alan sporculara kazanılan derecenin iki katı verilir ve bu ödül takımında

²¹ T.C. Başbakanlık, **G.S.G.M Ödül Yönetmeliği**, 6 Aralık 1993, 20717 Sayılı Resmi Gazete Madde 17, S.21

yer alan sporculara eşit olarak paylaşılır.

Bir spor dalında birden fazla disipline veya stilde yapılan yarışmada toplamda ekle edilen dereceler ödüle esas alınır ise; toplamda dereceye girmeyip branşın disiplininde veya stilinden herhangi birinde ilk üç dereceden birini elde eden sporculara aynı müsabakanın toplam derecesinin öngörülen ödülü verilir.

D-) Genel Müdürlüğe Bağlı engelliler federasyonlarının üyesi bulunduğu uluslararası federasyonlardan en az 15 ülke sporcusunun ferdi veya takım halinde fiilen ilgili branş, stil veya sıklıkta katıldığı;

- Engelliler uluslararası Paralympic Komitesince düzenlenecek olimpiyatta derece alanlara 5 inci maddenin (a) bendinde,
- Uluslararası işitme engelliler spor federasyonunca düzenlenecek Dünya şampiyonasında derece alanlara 5 inci maddenin (b) bendinde
- İşitme engelliler Avrupa spor federasyonunca düzenlenecek Avrupa şampiyonalarında derece alanlara 5 inci maddenin (c) bendinde
- Uluslararası görme engelliler spor birliği, uluslararası zihinsel engelliler spor birliği, uluslararası tekerlekli sandalye basketbol federasyonu veya uluslararası tüm engelliler spor birliği tarafından düzenlenecek Dünya şampiyonalarında derece alanlara 5 inci maddenin (b) bendinde Avrupa şampiyonalarında derece alanlara ise 5 inci maddenin (c) bendinde öngörülen ödüller verilir.

E-) En az 10 ülkenin katıldığı Akdeniz oyunları, 7 ülkenin katıldığı Karadeniz oyunları veya 10 ülkenin katıldığı bölgesel oyunlar ve uluslararası müsabakalarda derece alan ferdi veya takım sporcularından;

- Birinci olanlara 150 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirasına kadar,
- İkinci olanlara 100 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirasına kadar,
- Üçüncü olanlara 75 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirasına kadar ödül verilir.

Yukarıda (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilen müsabakalarda en az üç aynı veya ayrı derecelerde başarılı olunması halinde; teknik direktörüne 50, antrenörüne 20 ve kulüplerine 50 şer Cumhuriyet altını veya Türk Lirası, bunun altında elde edilen derecelerde ise; teknik direktörüne 30, en fazla 3 antrenöre 10'ar, kulüplerine ise; 15'er Cumhuriyet altını ödül federasyon Yönetim kurulunun kararı Genel müdürün teklifi ve bakanın onayı ile verilebilir.

F-)Genel Müdürlüğe tescilli kulüplerin branşlarında Avrupa şampiyonalarındaki branşlarına göre verilecek ödüller;

- Şampiyon olanlara 4000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Şampiyonluk finali oynayanlara 2000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Yan final oynayanlara 1000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Çeyrek final oynayanlara 500 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası ödül verilir.

Kulübün ödül alabilmesi için dereceye giren sporcunun müsabakanın yapıldığı tarihten 6 ay önce kulübe tescilli olması şarttır.

3.4.1.2 Genç, Ümit ve Yıldız Sporculara Verilecek Ödüller

Bu yönetmelik kapsamına giren uluslararası müsabakalarda;

- Genç milli takımdaki sporculara büyüklere verilen ödüllerin 1/2'si
- Ümit mili takımdaki sporculara büyüklere verilen ödüllerin 1/4'ü
- Yıldız milli takımdaki sporculara büyüklere verilen ödülün 1/8'i ödül verilir.

Bu sporculardan dolayı, ödül almaya hak kazanan teknik direktör ve antrenörlere büyükler kategorisinde ödül kazanan sporcudan dolayı, ödül almaya kazanan antrenör ve teknik direktörlerin aldığı ödüllerin 1/4'ü verilir.

3.4.1.3. Olimpik Olmayan Branşlarda Verilecek Ödüller

Olimpik olmayan ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce resmi olarak Türkiye'de yapılmasına izin verilmiş spor branşlarında yapılan Dünya şampiyonalarında derece alan sporculara bu yönetmeliğin 5 inci maddesinin (b) bendinde belirtilen ödüllerin dörtte biri (1/4), Avrupa şampiyonalarında derece alan sporculara ise, bu yönetmeliğin 5 inci maddesinin (c) bendinde belirtilen ödüllerin dörtte biri (1/4) verilir.

Olimpik olmayan branşların yukarıda belirtilen müsabakalarında en az üç aynı veya ayrı derecelerde başarılı olunması halinde; teknik direktöre 30, antrenöre 10, kulübe 30' ar Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası, bunun altında elde edilen derecelerde ise, teknik direktöre 10, en fazla üç antrenöre 5'er, kulübe ise 10'ar Cumhuriyet altını ödül Federasyon Yönetim Kurulunun kararı Genel Müdürün teklifi ve Bakanın onayı ile verilebilir.

Kulübün ödül alabilmesi için dereceye giren sporcusunun müsabakanın yapıldığı tarihten en az 6 ay önce kulübe tescilli olması şarttır.

3.4.1.4. Ulusal Müsabakalarda Verilecek Ödüller

Yurtiçi Müsabakalarda Verilecek Ödüller;

A-) Genel Müdürlüğe tescilli kulüplerin büyüklerdeki ulusal müsabakalarında verilecek ödüller;

- Türkiye birincisi olanlara 150 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Türkiye ikincisi olanlara 100 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Türkiye üçüncüsü olanlara 50 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası

B-) Genel Müdürlüğe bağlı olimpik veya olimpik olmayan spor federasyonlarının ulusal müsabakalarında büyüklerde ferdi olarak dereceye girecek sporcuya verilecek ödüller;

- Birinci olan sporcuya 20 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- İkinci olan sporcuya 10 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- Üçüncü olan sporcuya 5 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- Branşında Türkiye rekoru kıranlara 25 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,

C-) Ulusal müsabakalarda takım veya ferdi branşlarda ümitler, gençler ve yıldızlar kategorilerinde dereceye giren sporculardan;

- Birinci olanlara 6 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- İkinci olanlara 4 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,
- Üçüncü olanlara 3 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı TL,

Bu madde kapsamında yer alan müsabakalarda derece alan sporculardan teknik direktör ve antrenörüne ödül verilmez.

3.4.1.5. Gençlere Verilecek Ödüller

Uluslararası gençlik kuruluşlarınca düzenlenen faaliyetlerde kendi statülerindeki belirlenen derecelendirmeye göre başarılı olan gençlere verilecek ödülün miktarı Genel Müdürün teklifi, Gençlik ve spordan sorumlu Bakanın onayı ile belirlenir. Bu ödül, hak edildiği tarihteki 100 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk lirasını geçemez. Ulusal gençlik kuruluşlarınca düzenlenen faaliyetlerde başarılı olan gençlere verilecek olan ödülün miktarı en fazla 50 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk lirasını geçemez. Ulusal veya uluslararası faaliyetlerde elde edilen başarı eğer ekip başarısı ise ekibin her bir üyesine yukarıda belirtilen ödüllerin ¼'ü verilir. Ulusal faaliyetlerde başarı elde eden gençlerin eğitimcilerine en fazla

25, uluslararası faaliyetlerde başarı elde eden gençlerin eğitimcilerine en fazla 50 adet cumhuriyet altını verilir.Eğitici sayısı iki kişiyi geçmez.

3.4.1.6. Burs ve Kredilerden Yararlanma

Uluslararası faaliyetlerde üstün başarı gösteren sporcular ile gençler ve Türkiye şampiyonalarında birinci olan sporcular, her türlü devlet kredi ve burslarından ve yüksek öğrenim yurtlarından birinci derecede öncelikli olarak yararlandırılabilirler.

Ayrıca, uluslararası alanda başarılı gençlere ve sporculara ayda 2000 gösterenin memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarı geçmemek üzere belirlenecek esas ve usuller dahilinde Genel Müdürün teklifi ve Bakanın onayı ile bur verilebilir.

3.4.1.7. Türkiye Futbol Federasyonunun Uluslararası Faaliyetlerinde Verilecek Ödüller

Türkiye Futbol Federasyonunun uluslararası faaliyetlerine katılan sporcular, kulüpler, teknik direktör ve antrenörlerine aşağıdaki ödüller verilir.

A) Milli Takım Sporcularına Verilecek Ödüller

a.)Olimpiyat oyunlarında, Dünya şampiyonasında ve Dünya kupasında başarılı olan milli takım sporcularına;

- Takımın birinci olması halinde 500adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Takımın ikinci olması halinde 400 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Takımın üçüncü olması halinde 300 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Takımın dördüncü olması halinde 200 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası

b-) Avrupa şampiyonasında başarılı olan milli takımı sporcularına;

- Takımın birinci olması halinde 300adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Takımın ikinci olması halinde 200 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Takımın üçüncü olması halinde 100 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Takımın dördüncü olması halinde 50 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası

B-) Kulüplere Verilecek Ödüller

a.) Avrupa süper kupa şampiyonasında birinci olan takıma 110.000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası

b-) Şampiyonlar liginde verilecek ödüller;

- Birinci olan kulübe 100.000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Şampiyonluk finali oynayan kulübe 50.000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Yarı final oynayan kulübe 35.000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Çeyrek final oynayan kulübe 20.000 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası

c-) Kulüp Sporcularına Verilecek Ödüller;

a.) Avrupa süper kupasını kazanan kulübün her sporcusuna 130 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası :

b-) Şampiyonlar liginde oynayan takımların sporcularına

- Şampiyon olmaları halinde her sporcusuna 125 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Şampiyonluk finali oynamaları halinde her sporcusuna 100 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Yarı final oynamaları halinde her sporcusuna 75 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Çeyrek final oynamaları halinde her sporcusuna 50 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası

c-) UEFA kupasında oynayan takımların sporcularına;

- Şampiyon olmaları halinde her sporcusuna 100 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Şampiyonluk finali oynamaları halinde her sporcusuna 75 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk Lirası
- Yarı final oynamaları halinde her sporcusuna 50 adet Cumhuriyet altın veya karşılığı Türk Lirası
- Çeyrek final oynamaları halinde her sporcusuna 25 adet Cumhuriyet altını veya karşılığı Türk lirası ödül verilir.

Yukarıda belirtilen müsabakalarda takımları çalıştıran teknik direktörlerine toplam olarak bir sporcunu aldığı ödüllün iki katı. Antrenörlerine ise toplam olarak bir sporcuya ödenen ödülün yarısı verilir, antrenör sayısı 3' ü geçemez.

3.4.1.8 Aynı Müsabakada Ödül Alınması

Ulusal veya uluslararası seviyedeki aynı müsabaka hem ferdi hem de takım yarışmalarında başarılı olan sporcuya en iyi derecesini ödülü ile birlikte ilave 20 Cumhuriyet altını verilir.

Aynı müsabakada kendi sıkleti veya disiplini dışında başka bir

sıklette veya disiplinde elde edilen derece için 5 inci maddede öngörülen ödülün yarısı ilave olarak verilir.

Ancak, birbirinin devamı olan ve sonucu birincilikle veya şampiyonluğa varan Ulusal veya Uluslararası yarışmalarda sporculara, kulüplere ve antrenörlerine en iyi derecesinin karşılığı olan ödülü verilir. Yedek sporcular takıma dahildir.

3.4.2 Sporcu Ödül Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklikler

"Gençlik ve Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesine Dair Yönetmelik" 13.12.2000 tarihli ve 24259 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Bu yönetmelik diğerlerine göre daha detaylıdır.

Yönetmeliğin başlığı " Başarılı sporcular ile bu sporcuların teknik direktör ve antrenörlerine aynı ve nakdi yardım yapılmasına ve ödül verilmesine dair yönetmelik" olan yönetmelik "Gençlik ve spor hizmet ve faaliyetlerinde üstün başarı gösterenlerin ödüllendirilmesine dair yönetmelik" olarak değiştirilmiştir.

Madde'ye ek olarak "Gençler, bu başarıda emeği geçen kişi, kurum ve kuruluşlara aynı ve nakdi yardım yapılmasına ve ödül verilmesine dair esas ve usulleri düzenlemektedir" kısmı ilave edilmiştir.

Madde 2 Diğer yönetmelikte yer alan gençlere, kişilere, kurum ve kuruluşlara verilecek ödül kapsamı genişletilmiş, ilave olarak Olimpiyat oyunlarında, Dünya ve Avrupa ferdi veya takım şampiyonalarında, Dünya ve Avrupa kupalarında, Dünya üniversite şampiyonaları ve oyunlarında, silahlı kuvvetler Dünya ve Avrupa şampiyonalarında ve oyunlarında, Dünya liselerarası spor müsabakalarında, gençlik olimpik günlerinde, bölgesel spor oyunlarında satranç olimpiyatlarında, engelliler Avrupa ve Dünya şampiyonaları ile engelliler olimpiyatlarında ve uluslararası olimpiyat komitesince kabul edilen ve olimpik olmayan branşların uluslararası müsabakalarında derece alanlar ile bunların spor kulüpleri, teknik direktörleri ve antrenörleri, Türkiye şampiyonalarında derece alan Türkiye rekoru kıran sporcular, kulüpler ile Ulusal ve uluslararası faaliyetlerde üstün başarı gösteren gençleri, kişileri, kurum ve kuruluşları da kapsayan daha geniş bir madde oluşturulmuştur.

Madde 4 Antrenör, ödül, Takım sporu, Uluslararası müsabaka tanımları daha detaylı hale getirilmiş. Olimpik spor branşları. Olimpik olmayan spor branşları tanımları ilave edilmiştir.

Madde 5 ' in birinci fıkrası ile bu fıkranın (a.)bendi "Genel Müdürlüğe bağlı spor federasyonlarının olimpik spor dallarına iştirak ettiği, uluslararası yarışmalarda" olarak ilave edilmiştir. "Olimpiyat oyunlarında ferdi veya takımı müsabakalarında derece alan sporculardan" değiştirilmiştir.

Madde 6 Genç, Ümit ve yıldız sporculara verilecek ödüller ilk kez bu yönetmelikte yerini bulmuştur.

Madde 7'nin başlığı ve tamamı olimpik olmayan ve gençlik ve spor

genel müdürlüğünce resmi olarak Türkiye de yapılmasına izin verilmiş spor branşlarında yapılan Dünya Şampiyonalarında derece alan sporculara bu yönetmeliğin 5 inci maddesinin (b) bendinde belirtilen ödüllerin dörtte biri(1/4), Avrupa şampiyonalarında derece alan sporculara ise bu yönetmeliğin 5 inci maddesinin(c) bendinde belirtilen ödüllerin dörtte biri (!4) verilir olarak değiştirilmiştir.

12. Madde de ek 1, ek2, ek3 üncü maddeler kaldırılarak, Doping ve Sponsorluk anlaşmasından doğan derecesi iptal edilen sporcu takım ve kulüplere verilen ödülün geri alınmasına dair madde, yeni yönetmelikte 14. madde de belirtilmiştir.

4/1/1993 tarihli ve 214455 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan başarılı sporcular ile Milli takım teknik direktörü ve antrenörlerine aynı ve nakdi yardım yapılmasına ve ödül verilmesine dair yönetmelik değişiklikleriyle birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.²²

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilindiği gibi geçmişten, günümüze kadar olan süreçte spor değişik amaçlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda yapılmıştır. Günümüz sporunda ise en önemli amaç ve ihtiyacın maddi ve sosyal yönden bir kazanç sağlamak olduğu bilinmektedir. Spor kavramının yeni dünya oluşumunda sadece maddi ve sosyal bir takım kazançlar sağlamak aracı olarak görmenin ortaya çıkardığı bir takım problemlerle karşılaşmaktayız. Ülkelerin sporcularına verdiği ödüller o ülkenin ekonomik yönü ile doğru orantılı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde ise diğer ülkelere kıyasla sporcuların ödüllendirilmesinde de bir takım aksaklıklar görünmektedir. Bunun için sporcuların devletin dışında da bir takım kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenmesi sadece devlete bağımlı bir ödül politikasından kurtulmanın temelini oluşturmaktadır.

Ülkemizde sporcuların yurt içinde yapılan yarışmalar sonucunda ödüllendirilmemiş olmaları yine geleceğe yönelik çalışmalarda bir sıkıntı yaratmaktadır. Bu tür organizasyonlarda çeşitli sponsor firmaların desteği ile bu sorun ortadan kaldırılabilir. Yine sporculara kazanmanın her şekilde mubah olduğu asla söylenmemeli aksine önce dürüst ve spor ahlakı çerçevesinde yarışmaları yönünde telkinde bulunulmalı gerekirse bu tür davranışları gösteren sporcular ödüllendirilmeli tersini yapanlar ise cezalandırılmalıdır. Ülkemizde başarılı sporcuların korunması ve sporun teşvik edilmesi yönündeki hükümler 1982 anayasasında 58. ve 59. maddelerde ele alınmıştır. Spor destekler nitelikte bir diğer kanun ise GSGM Teşkilat ve Görevleri hakkındaki kanun başarılı sporculara ve çalıştırıcılara aynı ve nakdi yardım yapmayı, bunun yapılmasını sağlamayı ve buna ilişkin esas ve usulleri yönetmelikte belirtmesini öngörmektedir.

13.12.2000 tarihinde yürürlüğe giren yeni ödül yönetmeliği diğer yönetmeliklere oranla daha detaylı bir şekilde hazırlanmış ve yapılan değişiklikler olumlu yöndedir. Ödüllerin hak eden kişilere verilmesi

konusunda küçük bir sıkıntıya temas etmek istiyorum. Olimpiyatlarda ve dünya şampiyonalarında dereceye giren ilk üç sporcu ve takımları başarılı ve ödüle layık görülmesine daha sonra gelen sporcu ve takımların centilmence mücadele etmesine rağmen ödüllendirilmemesi dolayısı ile başarısız sayılması yanlış bir karardır. Bu noktada ödülün motive edici özelliği doğrultusunda sporcuların belirli bir disipline ve hedefe ulaşmak için gösterdikleri çaba gözden kaçmamalıdır. Sadece ilk üç dereceye girenlerin ödüllendirilmesi kapasitesini sonuna kadar zorlayan ve centilmence yarışan diğer sporcu veya takımlara haksızlık etmek olur. Bu da aynı sporcuların daha sonraki müsabakalara disiplinli ve özverili şekilde hazırlanmalarını güçleştirmektedir. Bu durumların dikkate alınması ödülün disipline etme ve rekabete dayalı başarıyı getirme etkisini kuvvetlendirme açısından gereklidir.

Bu konuda dikkat edilecek bir diğer mesele de ulusal şampiyonalarda derece alan genç ve yıldız sporcuların ödül yönetmeliğine ait bir konudur. Bu yarışmalarda derece alan sporcularımızın ödüllendirilmelerinde verilen ödüllerin çok düşük miktarda olması gerek sporcular açısından gerekse emeği geçen diğer insanlar açısından bir problem yaratmaktadır. Bu sporculara en azından bu sporcuların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir tedbir alınmasının doğru olacağı kanaatindeyim.

Yine başarılı sporcuların çalıştıracılarına verilen ödüllerin çok sınırlı olması yani dağıtılan ödüllerden yeterince yararlanmaması bu konuda düzenleme yapılması gereken bir diğer meseledir. Ödüllendirme ile ilgili olarak bir diğer husus ta takım sporlarında ilk üç dereceye giren başarılı takımlara üstün hizmet madalyası verilirken, ferdi branşlarda Dünya, Avrupa vb. şampiyonalarda şampiyon olan sporculara bu hakkın verilmemesi bir haksızlığa neden olmaktadır. Bununla ilgili olarak yönetmelikte gerekli değişikliğin yapılmasının uygun olacağı kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

1. ATABEYOĞLU, C, **Türkiye Ansiklopedisi**, "Tanzimat Dönemi" Cilt.6
2. AYTUNA, H.A. **Okulda Disiplin**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1970.
3. BAŞARAN, İbrahim Ethem, **Eğitim Yöntemleri**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1993.
4. BAŞER, Ergim, **Uygulamalı Spor Psikolojisi**, BSY Yayınları, Ankara, 1985.
5. CARIER CARRIERC. H, OZOUF, R. **Yaşanmış Pedagoji**, M.E.Basımevi, Çev. Nihat Yüzbaşıoğulları, 1972.
6. CÜCELOĞLU, Doğan, **İnsan ve Davranışı**, Remzi Kitapevi, Dördüncü Baskı, İstanbul, 1979.
7. **Felsefe Ansiklopedisi**, Remzi Kitabevi, Cilt. 5, İstanbul, 1991
8. FİŞEK, Kurthan, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, İstanbul, 1985.

9. **G.S.G.M., Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun Ödül Yönetmeliği Bölümü** 4 Ocak 1993, ve 21455 Sayılı Resmi Gazete.
10. "Gençlik ve Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde" **Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesine Dair Yönetmelik**, 13.12.2000 Tarihli ve 24259 Sayılı Resmi Gazete.
11. **G.S.B.B.T.G.M, Teşkilat ve Görevleri Hakkında Türk Sporunun Geliştirilmesi** 15 Mayıs 1978 Tarih ve 162088 Resmi Gazete.
12. **G.S.B.B.T.G.M, Teşkilat ve Görevleri Hakkında , Yürütme ve İdare Bölümü, 'Ödül Yönetmeliği Bölümü'**, 20 Ağustos1981 tarih ve 17434 sayılı Resmi Gazete.
13. G.S.B.B.T.G.M, Yürütme ve İdare Bölümü **'Başarılı Sporculara ve Çalıştırıcılarına Ayni ve Nakdi Yardım Yapılmamasına ve Ödül Verilmesine Dair Yönetmelik'** 12.Aralık 1987 Tar. 19662 sayılı Resmi Gazete.
14. KARAKÜÇÜK, Suat, **Olimpiyat Oyunları**, Milli Eğitim ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara, 1989.
15. ÖZBAYDAR, S, **İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi**, Altın Kitabevi Yayınları, 1983.
16. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, **Olimpik Hareket**, İstanbul, 1988.
17. T.C. Başbakanlık G.S.G.M Ödül Yönetmeliği, **Başarılı Sporculara ve Bunların Kulüpler ile Milli Takım Teknik Direktör ve Antrenörlerine Aynî ve Nakdi Yardım Yapılmasına ve Ödül Verilmesine Dair Yönetmelik**, 6 Aralık 1990 ve 20717 sayılı R.G.
18. T.C., Başbakanlık, G.S.G.M., **Ödül Yönetmeliği**, 6 Aralık 1993, 20717 Sayılı R.G. Madde 17.
19. YERLİSU, Tennur, **Amatör Sporda Başarılı Sporcuların Ödüllendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1993
20. ÜNLÜ, N.Kemal, **Başarı Sporida Ödüllendirme**, M.Ü, Sağ. Bil. Enst., Doktora tezi, İstanbul, 1995.